

KLASSISK FOR FRED

Torsdag den 2. maj 2019 kl. 19.30

Slesvigske Musikhus, Louisevej 7a, 6100 Haderslev

ÅBNINGSTALE

Konflikthåndtering – fra den lille konflikt i familien til den internationale konflikt mellem stater.

Konflikthåndtering – fra den lille konflikt i familien til den internationale konflikt mellem stater... Fint, tænker I måske. Så får vi ikke bare en god musikoplevelse, men lærer også lige på 10 minutter at tackle både konflikten med konen eller manden og at sikre verdensfreden. Gid det var så nemt! Men mit mål er nu kun at give jer en mundsmag på, hvad en konflikt egentlig er. Hvad er det, der sker, når vi kommer i en konflikt, den store eller den lille, og hvad kan vi gøre ved det? Jeg håber også, at I får en fornemmelse af, at ingen af os kan løse alle konflikter, men vi kan allesammen gøre noget for det, og vi har allesammen et medansvar.

Anledningen kan ikke være bedre. Når vi i dag er til Lysfest i Haderslev, Klassisk for Fred, som fejrer befrielsen efter 2. Verdenskrig for 74 år siden, er budskaberne fred, frihed og forsoning – diametrale modsætninger til konflikter. Den ultimative form for konflikt er krig. Der er ikke længere så mange af os, der personligt har oplevet 2. Verdenskrig, men mon ikke mange af os har noget personligt, vi knytter fortællingen om krigen op på? Jeg vil gerne dele min personlige fortælling med jer.

Min far var jøde og måtte derfor flygte i oktober 1943. Som I ved, blev de danske jøder heldigvis advaret i tilstrækkelig god tid til, at de fleste kunne nå at flygte. Gode mennesker hjalp min far med en flugtvej til Sverige. Hvis man havde en invitation fra en svensker i Sverige og havde gyldigt dansk pas, undgik man at have flygtningestatus i Sverige og de begrænsninger, det gav. Min far kontaktede bekendte i Sverige, som sagde, at de bare havde ventet på at få lov at invitere ham. Hans pas var udløbet – hvad skulle man med pas under krigen? – så min far gik på politistationen, hvor han fik at vide, at han kunne hente det nye pas nogle uger senere. Min far sagde, at han nu gerne ville have det med det samme. Den gode betjent kiggede på min far og spurgte, om det var et spørgsmål om liv og død? Ja, sagde min far. 10 minutter senere havde han et nyt pas. De var en lille gruppe flygtninge, som skulle sejle fra Amager, men den tyske soldat på havnen, de kunne stole på, var ikke på vagt på det planlagte tidspunkt. De måtte gemme sig i et nærliggende kolonihavehus. De anede ikke, om de blev taget, eller om de nåede velbeholdent til Sverige. Og hvis de kom til Sverige, om de nogensinde kom tilbage til Danmark, om de kunne blive i Sverige? Og hvad der skete med deres familier? Tilfældigvis var Niels Bohr og hans bror Harald Bohr i samme gruppe som min far. Niels og Harald Bohr talte i det lille kolonihavehus om de højeste ting i livet på en sådan måde, at de holdt den lille gruppe i ånde, så de kom gennem ventetiden. De kom godt til Sverige, hvor gode mennesker stod parat til at modtage dem og byde dem velkommen til Sverige. Min far fik, som mange andre, arbejde, mens han var i

Sverige. Og så mødte min mor og han i øvrigt hinanden i Sverige. Efter krigen kom min far tilbage til Danmark, hvor gode mennesker havde passet på hans lejlighed. Min far blev gennem hele forløbet mødt af mennesker, som gjorde det nemmere for ham at komme igennem det.

Min historie adskiller sig ikke meget fra den officielle fortælling om de begivenheder. Og min historie passer fint med det officielle billede – og det billede vi gerne vil have – af, hvordan vi tacklede jødeforfølgelsen i Danmark.

Min fortælling har givet mig en følelse af taknemmelighed over overhovedet at være til.

Hvordan vil I gerne have, at jeres børn og børnebørn skal se tilbage på den måde, vi tackler vores tids store konflikter?

Konflikter er der jo nok af. Konflikter som følge af klimaforandringer – hvordan håndterer vi dem? Konflikter som følge af krig, naturkatastrofer og andre katastrofer, som tvinger mennesker på flugt. Konflikter som følge af voksende social ulighed. Konflikter som følge af globaliseringen og den eksplosive teknologiske udvikling. Menneskerettighedernes berettigelse i 2019. I kan selv fortsætte listen.

Konflikter er et livsvilkår. Vi kan ikke undgå dem. Og det skal vi heller ikke. Spørgsmålet er, hvordan vi går til dem. Tackler vi dem dårligt, kan de være ødelæggende, men tackler vi dem på en god måde, kan de være med til at skabe positive forandringer, både de små og de store konflikter.

Det er min erfaring, at der ikke bare findes én "sandhed" om en konflikt. Ikke sådan at forstå, at den ene opfattelse bare kan være lige så god som den anden. Men forstået sådan, at konfliktens parter er nødt til at stykke et nuanceret og mere dækkende billede sammen af "sandheden" eller "virkeligheden" om konflikten. Det betyder også, at dialog ikke bare er ønskelig, men simpelthen nødvendig for at nå til målet, nemlig både at løse konflikten og reparere på det dårlige forhold mellem parterne.

Jeg tror, at der er noget godt i alle mennesker, og derfor har jeg tillid til, at det i de fleste tilfælde er muligt for konfliktens parter – hvis de vil – at nå frem til et resultat, som de involverede kan være tilfredse med.

Og så er det min opfattelse, at parterne i en konflikt – om ikke andet, så alene gennem konflikten, som de jo er berørt af i et eller andet omfang – at de gensidigt er afhængige af hinanden for at komme ud af den spænding, som konflikten skaber. Derfor har de også gensidigt et ansvar for at prøve at løse den.

Når overskriften på denne åbningstale rummer både den store og den lille konflikt, er det, fordi det langt hen ad vejen er de samme mekanismer, de samme mønstre, som udspiller sig – selvom alle konflikter jo er forskellige. Det, der gør en uoverensstemmelse til en konflikt, er at uoverensstemmelsen skaber spændinger. Følelserne kommer i spil, og noget grundlæggende i os bliver krænket. En kollega bebrejder dig noget. Hvis det bare er en almindelig uoverensstemmelse, snakker I jer til rette, og så er det glemt. Men måske føler du, at du ikke bliver respekteret som en

dygtig og god kollega. Så bliver man vred, sender nogle andre bebrejdelser den anden vej. Måske lukker man af. Man kommer i sine følelsers vold og handler ikke altid særlig fornuftigt. Man taler om en "konflikttrappe", et mønster, som mange konflikter følger. Fra at prøve at løse uoverensstemmelsen, bliver man selvoptaget, retter skylden mod den anden, og inde i hovedet vokser problemet: "Sådan gør du altid", eller: "du tager aldrig ansvar!" Man opgiver at tale sammen – og det er ikke sjovt på en arbejdsplads - taler hellere med kollegerne, helst nogen, man ved støtter en. Man kan ende med at opfatte hinanden som fjender.

Hvordan kan man så håndtere konflikter på en mere hensigtsmæssig måde? Når det drejer sig om hverdagens konflikter, synes jeg, at humor kan være et godt redskab. Når man griner *med* – og ikke *ad* – nogen, er det sværere at være uvenner.

Man kan være opmærksom på sit ordvalg. Vi kan så let give ordene fx en bebrejdende eller generaliserende drejning – og så er man på vej op ad konflikttrappen.

Hvis man er uenig med en anden, er det fornuftige først at lytte nysgerrigt med både hjerne og hjerte for at prøve at forstå den anden, og derefter, uden at bebrejde eller angribe den anden, fortælle, hvordan man selv opfatter situationen – blive på sin egen banehalvdel. Men kender I ikke også, at man er så ophidset, at man slet ikke hører efter, hvad den anden siger, og bare venter på, at man selv kan komme til orde, helst med lidt overdrivelser, det fremmer jo forståelsen? Så er man igen på vej op ad konflikttrappen.

Ved en juridisk afgørelse får man afgjort selve sagen, men man reparerer ikke på forholdet mellem parterne. Ved en konfliktmægling – hvor konfliktens parter får hjælp af en konfliktmægler - kan man både løse sagen og forbedre relationerne. Jeg er jurist, og jeg mener, at juraen er et nødvendigt redskab til at løse konflikter i et retssamfund. Men ved at overlade konflikten til retten, eller hvem det nu er, overlader man til andre at bestemme, hvad der er "sandheden" i konflikten, og at afgøre, hvordan konflikten skal løses. Men langt hen ad vejen har jeg tillid til, at de fleste af os godt selv ved, hvad der er godt for os. Derfor bevarer parterne i en konfliktmægling magten over konflikten. Man taler med et fint ord om *empowerment*. Målet er ikke en gang rundbordspædagogik, hvor man ender på et eller andet kompromis, som ingen i virkeligheden er rigtig tilfreds med. Den korteste vej ud af en konflikt er faktisk at gå ind i den. Og det kan godt kræve mod. Det handler ikke bare om at give efter. Det kan også være en hensigtsmæssig måde at kunne stå fast på, hvis det er det, der er behov for.

Har man brug for hjælp i en konflikt, har både KFUM's Sociale Arbejde og Center for Konfliktløsning landsdækkende, gratis og anonyme tilbud.

Håndteret rigtigt kan en konflikt ende med at "gøre kagen større", altså at begge parter føler, at de har fået mere ud af det end bare kompromiset med halvdelen til hver. Præsident Trump har ikke den holdning, at man kan gøre kagen større. Han mener, at hvis fx Europa har en økonomisk fordel af en handelsaftale, så har USA en tilsvarende ulempe, et "nul-sums-spil".

Skændes vi med naboen eller en fra bestyrelsen i spidsklubben, er det klart, at vi er en del af konflikten. Men min påstand er, at i den globaliserede verden, vi lever i, hvad enten vi ser globaliseringen som et gode eller et onde, så er vi også parter i de store konflikter. Selvfølgelig kan ingen af os løse de store konflikter alene. Men vi kan heller ikke melde os ud af samfundet og så tro, at så har vi heller ikke noget ansvar. Slet ikke at gøre noget er faktisk også at gøre noget, når det drejer sig om en konflikt.

Men hvad kan vi almindelige mennesker stille op med de store konflikter? Vi kan faktisk allesammen gøre noget! Vi kan søge vores oplysninger på medier, som giver en troværdig og nuanceret dækning, og som ikke bare jagter sensationer og skandaler. Vi kan danne os en mening og huske på, at tingene sjældent er så sort/hvide, som de ofte fremstilles.

Så er der igen ordvalget. Ord fra den, vi elsker, kan være som sød musik. Men ord kan også virke som arsenik. Vi får arsenikordene ind i bittesmå doser uden, at vi opdager det. Men efterhånden bliver vi forgiftet af dem, og onde ord kan ende med at blive til onde handlinger. Tænk på generaliseringer - "dem og os" - sammenligninger af befolkningsgrupper med dyr eller det, der er værre, eller forskønnende omskrivninger som fx "omprioriteringsbidrag" i stedet for "besparelser". Et tænkt eksempel: Forestil jer, at flygtninge og indvandrere begyndte systematisk at omtale alle danskere som "de kristne", eller tilmed "den kristne" og tillagde alle "de kristne" nogle negative egenskaber, når en enkelt dansker begik en forbrydelse. Vi kan prøve at være opmærksomme på arsenikordene og tage afstand fra dem. De bliver brugt af både medier og politikere.

Vi kan bruge vores stemmeret. Som bekendt er både et valg til Folketinget og til Europaparlamentet på trapperne.

Vi kan tage et politisk emne, der interesserer os, og finde en, der har en anden holdning. Aftal at drøfte jeres politiske holdninger. Men ikke på den sædvanlige måde, hvor det gælder om at vinde en diskussion. Bed den anden fortælle om sin holdning. Lyt og spørg nysgerrigt, indtil du forstår den anden - og at forstå er jo ikke det samme som at være enige. Bagefter er det din tur til at forklare din holdning på en ordentlig måde. Undersøg så, hvilke værdier jeres politiske holdninger bygger på. Tit viser det sig, at man langt hen ad vejen har fælles værdier, og så bliver det nemmere også at finde fælles løsninger.

Kultur - og ikke mindst musik - er en fantastisk måde at lave konfliktarbejde på. Det er velkendt, at musik blev brugt i KZ-lejre. Det kunne give et pusterum fra rædslerne. Daniel Barenboim og vores egen Henrik Goldschmidt har skabt orkestre i Mellemøsten med medlemmer fra både palæstinensisk og jødisk side og med optræden på begge sider af grænsen. I aften skal vi høre et stykke, som med slagtøj og marimba illustrerer den serbisk-bosniske krig. Det kan vække til eftertanke.

I dag bidrager I til fred, frihed og forsoning ved at have købt billet til Klassisk for Fred, hvor entréindtægten går ubeskåret til Læger uden Grænser, som lindrer nogle af konflikternes skadevirkninger og på den måde bidrager til at dæmpe en konflikt. Hvad vil I gøre i morgen?

Tak for jeres opmærksomhed og rigtig god fornøjelse med musikken!

Henrik Simonsen